

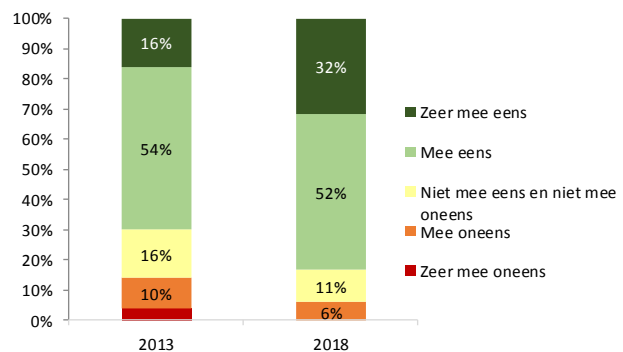
Samenvatting

28 januari 2019

Het draagvlak voor de Randstedelijke Rekenkamer is in de afgelopen jaren toegenomen. De rekenkamer vult in het algemeen haar rol goed in met grondig en betrouwbaar onderzoek. De onderbouwing van conclusies en adviezen is uitstekend en de kwaliteit van de rapportages staat niet ter discussie. Er is vooruitgang geboekt met het toegankelijker presenteren van de uitkomsten en adviezen in de rapporten. Dit blijkt uit een evaluatie die I&O Research uitvoerde in opdracht van de vier Randstadprovincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland. Bij het overall positieve beeld zijn ook enkele kanttekeningen te plaatsen. Zo is de onderwerpkeuze in de ogen van de politici in de vier provincies wat aan de 'veilige' kant en zijn de rapporten zelden aanleiding tot politiek debat. Hieronder leest u de belangrijkste resultaten uit het onderzoek.

Draagvlak voor rekenkamer toegenomen

Uit enquêtes onder leden van Provinciale Staten en ambtenaren in de Randstadprovincies die bij rekenkameronderzoeken waren betrokken, blijkt dat het draagvlak voor de rekenkamer is toegenomen. Men oordeelt een stuk positiever dan vijf jaar geleden. Zo is 84 procent van de Statenleden het eens met de stelling dat de rekenkamer een 'waardevol instituut' is. In 2013 lag dit percentage nog op 70 procent.

Stelling 'De Randstedelijke rekenkamer is een waardevol instituut' (enquête onder Statenleden)

Zorgvuldige onderzoeksprogrammering leidt tot 'veilige' onderwerpkeuze

Het proces van onderzoeksprogrammering is zorgvuldig en gericht op het verkrijgen van een breed draagvlak voor de te onderzoeken onderwerpen. Provinciale Staten in de vier provincies worden door de rekenkamer intensief betrokken bij het bepalen van nieuwe onderzoeksonderwerpen. Dit gebeurt door een jaarlijkse ronde langs de politieke fracties. Op basis van de zo verkregen groslijst en een advies van de programmaraad bepaalt de rekenkamer uiteindelijk de onderwerpen. De rekenkamer streeft in de voordracht naar een evenwichtige balans over de provincies en de thema's en een breed draagvlak voor het onderzoek. Dit leidt vaker tot een 'veilige' onderwerpkeuze dan tot verrassende, actuele of prikkelende onderzoeksonderwerpen. Daarnaast bestaat de indruk dat er soms meer in een onderwerp zit dan via de conclusies en aanbevelingen naar buiten komt, wat afbreuk kan doen aan de (politieke) relevantie. Ook de timing van onderzoeken sluit niet altijd even goed aan bij de politieke realiteit. Door de toenemende populariteit van zogeheten 'verzoekonderzoeken', waarbij Provinciale Staten initiatief nemen om de rekenkamer voor een specifiek onderzoek in te schakelen, kan de politieke relevantie van rekenkameronderzoeken versterkt worden.

Aanbevelingen worden vaak overgenomen, maar leiden zelden tot debat

Rekenkamerrapporten worden (vrijwel) altijd in de betreffende Statencommissies behandeld en in grofweg de helft van de gevallen doorgeleid naar de algemene Statenvergadering. Er is hier zelden sprake van politiek debat naar aanleiding van een rekenkamerrapport. Dit komt onder meer door de beperkte tijd die voor behandeling van de rapporten wordt vrijgemaakt. De agenda is veelal vol en er zijn vaak andere onderwerpen die voorrang krijgen. De rekenkamer zet zich wel voortdurend in om onderzoeksuitkomsten te laten landen bij Statencommissies. Dit doet de rekenkamer onder meer door een technische toelichting te geven voorafgaande aan de bespreking in de commissies, zodat de beantwoording van feitelijke vragen de tijd voor politiek debat niet beperkt wordt. Een tweede reden waarom het politieke debat over de onderzoeksuitkomsten veelal achterwege blijft, is dat de Randstedelijke Rekenkamer met haar aanbevelingen niet de scherpste randjes opzoekt. Veel aanbevelingen uit onderzoeken worden overgenomen. Deels komt dit doordat het onderzoek zelf al verbeteringen/wijzigingen in gang zet, maar ook de bewust voorzichtige formulering speelt hierin mee. De rekenkamer denkt een grotere doorwerking te bereiken met deze houding, die zo beter aansluit bij de cultuur in de provinciale politiek. De rekenkamer hecht waarde aan haar coöperatieve en betrouwbare imago, waardoor ze alleen aanbeveelt op basis van de onderzoeksresultaten en geen behoefte heeft een meer adviserende rol op zich te nemen met het risico zelf in politieke discussies verzeild te raken. De rekenkamer zet hiermee in op de instrumentele doorwerking (het bestuur neemt de aanbevelingen over) en de agenda-settende werking van de onderwerpkeuze (door iets te onderzoeken wordt er al een verandering in gang gezet). Toch zijn veel betrokkenen van mening dat de conceptuele doorwerking – de mate waarin de rapporten van de rekenkamer tot een politiek debat leiden en de conclusies en aanbevelingen in een breder perspectief worden geplaatst – een aandachtspunt is.

Het is tijd voor een herbezinning op de rol van de programmaraad

De Programmaraad Randstedelijke Rekenkamer voldoet in haar rol als adviesorgaan voor de rekenkamer in het kader van de onderzoeksprogrammering. Andere beoogde rollen zijn niet of nauwelijks ingevuld in de afgelopen jaren. Zo is de ambassadeursfunctie - waarbij de programmaraad als communicatieve schakel opereert tussen de Staten van de vier provincies en de Randstedelijke Rekenkamer - niet van de grond gekomen. De programmaraad heeft van deze rol in de afgelopen jaren zelf al afstand genomen. Het inventariseren en aandragen van onderzoeksthema's bij de fracties is inmiddels ingevuld door de rekenkamer zelf. De zichtbaarheid en bekendheid van de programmaraad is mede hierdoor gering. De animo onder Statenleden om zitting te nemen in de programmaraad is niet groot en de opkomst bij vergaderingen was in de afgelopen Statenperiode laag. Al met al is de programmaraad in de huidige constellatie zoekende en lijkt de tijd rijp voor bezinning op de positionering en bijbehorende rol.

De Randstedelijke Rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de uitvoering van het provinciaal beleid in de vier Randstadprovincies. Zowel de rekenkamer als de programmaraad worden periodiek geëvalueerd. De externe evaluatie over de periode 2015-2019 is uitgevoerd door I&O Research. Het volledige rapport is te downloaden op de website van de Randstedelijke Rekenkamer en www.ioresearch.nl.

